

Astrida Lindgrēne, 1930. gadi.

ASTRID LINDGREN

Krigsdagböcker 1939–1945

ASTRIDA LINDGRĒNE

Kara dienasgrāmatas 1939–1945

No zviedru valodas tulkojusi
Mudīte Treimane

821.113.6-94
Li 495

Astrid Lindgren
KRIGSDAGBÖCKER 1939–1945

© Text: Astrid Lindgren/The Astrid Lindgren Company 2015
© Reproduction of the diaries: Andrea Davis Kronlund,
Kungliga biblioteket, Stockholm
First published in 2015 by Salikon Förlag, Sweden.
For more information about Astrid Lindgren, see www.astridlindgren.com.
All foreign rights are handled by The Astrid Lindgren Company, Stockholm,
Sweden. For more information, please contact info@astridlindgren.se.
The family photos are produced with the approval of the Astrid Lindgren Company.
Not all the rights holders have been identified. If any rights are to be cleared,
please contact the publishers.
Cover design © Carl Åkesson
Cover photo: TT-bild

Astrida Lindgrēne
KARA DIENASGRĀMATAS
1939–1945

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projekta vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Laura Bebre*
Korektore *Patrīcija Šteinberga*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Maketētāja *Irēna Kivliņa*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. T-810.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Mudīte Treimane, 2023
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-31-996-9

Gud Hjälpe
vår atma av vanvett
slagna planet!

*Dievs, palīdzi mūsu nabaga planētai,
ar vājprātu pārņemtai!*

KĀRINAS NĪMANES PRIEKŠVĀRDS

Kad izcēlās Otrais pasaules karš, man bija pieci gadi. Tas, ka visapkārt bija karš, mums, bērniem Zviedrijā, drīz jau likās kā normāls, gandrīz dabisks stāvoklis. To, ka mūsu valstij kaut kādā veidā šķita, ka tai ir garantijas izvairīties, arī mēs uzskatījām kā pašu par sevi saprotamu; mēs taču visu laiku dzirdējām apgalvojumu: nē, nē, jums nav jābaidās, līdz *Zviedrijai* karš neatnāks. Sajūta bija īpaša, bet it kā pilnīgi loģiska un pamatota, ka saudzēti tikām tieši mēs.

Nekas savāds nebija arī tas, ka mana mamma no avīzēm izgriezta rakstus un līmēja tos burtnīcās – es domāju, ka vecāki tā dara. Tagad zinu, ka droši vien viņa bija unikāla: trīsdesmit divus gadus veca sieviete ar sekretāres izglītību, mājās dzīvojoša mamma bez pieredzes politikā; viņa bija tik cieši apņēmusies pati sev dokumentēt Eiropā un pasaulē notiekošo, ka savu griešanu un komentēšanu izturēja visus sešus kara gadus. Īpašs ir arī tas, ka viņas piezīmes ir uzrakstītas tik labā, raitā valodā – neisinātas tās uzreiz kļūst par saistošu lasāmvielu.

Šīs piezīmes apgāds *Salikon* vēlējās izdot tieši tāpēc, ka tās ļoti labi attēlo kādas ģimenes ikdienu Stokholmā kara gados un spilgti apliecina bezspēcīgu cilvēku izmisumu par šausmām, par kādām katru rītu lasīja avīzē. Jaunākās ziņas tika iegūtas tieši

dienas avīzēs; televīzijas nebija, radio bija, bet nebija tiešraīžu, nebija korespondentu – radio ziņas veidoja telegrammu lasījumi no ziņu aģentūras *Tidningarnas Telegrambyrå*.

Kad karš bija turpinājies gadu, Astrida tomēr piekļuva vēl vienam informācijas avotam. Viņai tika piedāvāts darbs Vispārējā drošības dienesta Pasta kontroles iestādē – slepenajā pasta cenzūrā – kā vienai no militārā un privātā pasta, kas sūtīts uz un no ārzemēm, pārbaudītājām. Vēstules tika atvērtas ar tvaiku un tad lasītas: bija svarīgi atrast un aizkrāsot norādītās militāras nozīmes vietas un citus aizsardzības noslēpumus. Tas viss bija tik slepeni, ka mēs, bērni, neuzzinājām, ko viņa vēlu vakarā darīja savā darbā. Bet slepenība viņu nekavēja daļu no interesantajām vēstulēm izrakstīt vai citēt dienasgrāmatā, tādējādi sniedzot ieskatu okupēto valstu stāvoklī.

Dienasgrāmatas rāda kādu citu Astridas Lindgrēnes rakstnieces šķautni. Viņa, protams, vēl nebija rakstniece un nemaz neplānoja par tādu kļūt. Lai gan šīs krampjainās spriedzes laikā – kaut kad 1941. gada ziemā – viņa atraisīti sāka stāstīt par brīvo un nevaldāmo Pepiju Garzeķi: vispirms man kā pasaku pirms miega, pēc tam jebkurā diennakts laikā un aizvien lielākam bērnu pulkam – savējiem un citiem, kuri gribēja dzirdēt vēl. 1944. gada sākumā viņa uzrakstīja dažus stāstus, no tiem izveidojot grāmatu. 1945. gadā – pēc pirmā atteikuma no apgāda *Bonniers* – grāmatu izdeva apgāds *Rabén & Sjögrens Förlag*. Tas bija sākums. Nedaudz sareibst galva, iedomājoties, ka nemaz tik sen pasaulē nebija nekādas Pepijas Garzeķes un ka tajā laikā Astridai Lindgrēnei nevarēja būt ne mazākās nojausmas par to, kāda bērnu rakstnieces karjera viņu gaida.

Un tā nu gan bija laime, ka ne viņa, ne mēs to nevarējām zināt! Toreiz tas viņai būtu šķitis pilnīgi nereāli – kā zibsnis no viņas nākotnē gaidāmās pasaules slavas. Varu iedomāties, ka no šī zibšņa viņa būtu pārbijusies un novērsusi skatienu.

Vecumdienās, kad slava jau bija noticis fakts un viņai bija pārāk slikta redze, lai pati lasītu pateicības vēstuļu ražu ar aizkustinošām liecībām no lasītājiem par to, cik liela loma viņas grāmatām bijusi viņu dzīvē, un man vajadzēja viņai skaļi lasīt vēstules, – tad viņa mēdza pacelt skatienu, pārtraukt mani un gandrīz tricošā balsī teikt: “Bet vai tu nedomā, ka tas ir kaut kas apbrīnojams?” – “Nujā,” es sacīju, jo tā taču es domāju. Ārkārtīgi apbrīnojams.

Stockholm den 27 april 1944.

Albert Bonniers Förlags A/B,
Sveavägen 54-58,
Stockholm.

Inneliggande tillåter jag mig översända ett barnboksmanuskript, som jag med full förtröstan emotser i retur snarast möjligt.

Pippi Långstrump är, som Ni kommer att finna, om Ni gör Er besvär att läsa manuset, en liten Uebermensch i ett barns gestalt, inflyttad i en helt vanlig miljö. Tack vare sina övernaturliga kroppskrafter och andra omständigheter är hon helt oberoende av alla vuxna och lever sitt liv akkurat som det roar henne. I sina sammandrabbningar med stora människor behåller hon alltid sista ordet.

Hos Bertrand Russell (Uppfostran för livet, sid.85) läser jag, att det förnämsta instinktiva draget i barndomen är begäret att bli vuxen eller kanske rättare viljan till makt, och att det normala barnet i fantasien hänger sig åt föreställningar, som innebära vilja till makt.

Jag vet inte, om Bertrand Russell har rätt, men jag är böjd för att tro det, att döma av den rent sjukliga popularitet, som Pippi Långstrump under en följd av år åtnjutit hos mina egna barn och deras jämnåriga vänner. Nu är jag naturligtvis inte så förmäten, att jag inbillar mig, att därför att ett antal barn älskat att höra berättas om Pippis bedrifter, det nödvändigtvis behöver bli en tryck- och läsbar bok, när jag skriver ned det på papperet.

För att övertyga mig om hur det förhåller sig med den saken, överlämnar jag härmed manuskriptet i Edra sakkunniga händer och kan bara hoppas, att Ni inte alarmerar barnavårdsnämnden. För säkerhets skull kanske jag bör påpeka, att mina egna otroligt väluppfostrade små gussänglar till barn inte rönt något skadligt inflytande av Pippis uppförande. De ha utan vidare förstått, att Pippi är en särling, som ingalunda kan utgöra något mönster för vanliga barn.

Högaktningsfullt

Fru Astrid Lindgren,
Dalagatan 46, I
Stockholm.

Bonniers

BOK- och TIDSKRIFTSFÖRLAG

FIRMAN GRUNDADES I

KÖPENHAMN 1804 GÖTEBORG 1827 STOCKHOLM 1847

Berhard Bonnier

Stof

Albert Bonnier

STOCKHOLM den 20 september 1944.

K.P.

Fru Astrid Lindgren,
Dalagatan 46, I,
STOCKHOLM

Vi ber om ursäkt för det osedvanligt långa dröjsmålet med vårt svar. Det har berott på att vi gärna skulle ha velat ge ut Er bok och manuskriptet har därför fått vandra runt inom för-
laget för läsning, vi har försökt ändra på våra planer så att Ert manuskript skulle kunna passas in, men tyvärr förgäves. När vi i förra veckan gick igenom vårt barnboksprogram, visade det sig att det för Bonniers Barnbiblioteks del finns manuskript inköpta för hela 1945 och 1946 års produktion och att redan nu binda oss för 1947, det vill vi inte.

Manuskriptet är mycket originellt och underhållande i all sin otrolighet och vi beklagar verkligen att vi inte skall kunna åtaga oss utgivandet. Vi återsänder det samtidigt med detta brev som assurerat postpaket.

Med utmärkt högaktning

ALBERT BONNIERS FÖRLAG A.B.

Karin Fälsjö

1939

Stūre un Astrida Vulkānsgātanā, 1939. gads.

1939. gada 1. septembris

Ak! Šodien sākās karš. Neviens negribēja ticēt. Vakar pēcpusdienā mēs ar Elsu Gullanderi sēdējām Vāsas parkā: mums apkārt skraidīja un rotaļājās bērni, un visā šajā omulībā mēs lamājām Hitleru un vienojāmies, ka *nebūs* taču karš – un vēl šodien! Vācieši šorīt agri ir bombardējuši vairākas Polijas pilsētas un no visām pusēm spiežas iekšā Polijā. Līdz pēdējam brīdim es biju vairījusies lielos daudzumos veidot slepenus krājumus, bet šodien nopirku nedaudz kakao, mazliet tējas, druscīņu šķidro ziepju un šo to citu.

Briesmīga nomāktība gulstas pār visu un visiem. Visu dienu ik pēc zināma laika radio ziņo par jaunumiem. Tiek iesaukti daudzi karaklausībai padotie. Ir aizliegts braukt ar privātajām automašīnām. Dievs, palīdzi mūsu nabaga planētai, ar vājprātu pārņemtai!

2. septembris

Drūma, drūma diena! Es lasīju kara paziņojumus un nodomāju, ka Stūra tiks iesaukts, bet viņu neiesauca. Tomēr neskaitāmiem citiem šodien un rīt ir jādodas prom no mājām. Valda “pastiprināta gatavība aizsardzībai”. Ja var ticēt laikrakstiem, tad krājumi tiek veidoti neticamos apmēros. Ļaudis sevišķi pērk kafiju, ziepes, šķidrās ziepes un garšvielas. Šķiet, cukura mums pietiek

piecpadsmit mēnešiem, bet, ja to turpinās izpirkt, tad tik un tā pietrūks. Šodien pārtikas preču veikalā nebija nopērkams pat kilograms cukura (protams, drīz tas jau atkal būs dabūjams).

Kad es aizgāju pie sava kafijas tirgotāja un pilnīgi likumīgi vēlējos nopirkt ceturtdaļkilogramu kafijas, uz durvīm bija uzraksts: “Slēgts. Šodien kafija ir izpirkta.”

Ir Bērnu diena – ak, un vēl kāda! Pēcpusdienā es ar Kārinu gāju augšā uz parku un tieši tobrīd ieraudzīju afišu, ka tiek iesaukti 1898. gadā dzimušie vīrieši¹. Kamēr Kārīna šļūca no slīdkalniņa, es centos lasīt avīzi, bet nespēju: sēdēju ar asaru kamolu kaklā.

Ļaudis izskatās apmēram kā parasti, tikai mazliet drūmāki. Visapkārt runā par karu – arī cilvēki, kuri cits citu nepazīst.

3. septembris

Spīd saule, ir silti un skaisti, zemeslode varēja būt brīnišķīga vieta, kur dzīvot. Šodien pulksten 11.00 Anglija pieteica karu Vācijai un to pašu darīja Francija – precīzi nezinu, cikos. Vācija bija saņēmusi ultimātu no Anglijas, ka tai pulksten 11.00 jābūt gatavībā atvilkt savus karaspēkus no Polijas un uzsākt sarunas – tad iebrukums Polijā tiktu uzskatīts par nekad nenotikušu. Pulksten 11.00 par to nekāda atbilde vēl nebija pienākusi, un svētdienas pēcpusdienā Čemberlens savā uzrunā anģļu tautai paskaidroja, ka “tātad šī zeme karo ar Vāciju”.

Anglijas parlamentā Čemberlens esot izteicies: “Atbildība gulstas tikai uz viena vīra pleciem.” Un nu vēstures tiesas spriedumam par Ādolfu Hitleru vajadzētu būt drausmīgam – ja šis izvērtīsies par jaunu pasaules karu. Daudzi uzskata, ka tā gluži vienkārši ir baltās rases un civilizācijas bojāeja.

Jau tagad valdības ķildojas par to, kurš vainīgs. Vācija apgalvo, ka Polija pirmā devusies uzbrukumā un ka poļi anģļu-franču garantijas aizsegā varējuši atļauties jebko. Bet šeit, Zviedrijā, mums šķiet, ka Hitlers gluži vienkārši *grib* karu – vai arī

neuzskata, ka spēs no tā izvairīties, saglabājot prestižu. Ir diezgan skaidrs, ka Čemberlens līdz pēdējam ir pūlējies nosargāt mieru; vienīgi tālab viņš Minhenē padevās. Šajā reizē Hitlers pieprasīja “Dancigu un koridoru”, bet sirids dziļumos viņa vēlēšanās taču ir valdīt pār visu pasauli. Kā izturēsies Itālija un Krievija? Saskaņā ar ziņām no Polijas pirmās divas kara dienas Polijai ir maksājušas 1500 dzīvību.

4. septembris

Vakarā pie manis atnāca Anne Marī, un drūmāka “sanāksme” mums vēl nekad nebija bijusi. Mēs *mēģinājām* runāt par ko citu, nevis par karu, bet tas nebija iespējams. Beidzot, lai kļūtu mazliet priecīgākas, iedzērām konjaku, bet tas neko nelīdzēja.

Vācieši ir nogremdējuši lielu angļu pasažieru tvaikoni ar 1400 cilvēkiem uz klāja, bet *noliedz*, ka to izdarījuši, un apgalvo: tas esot uzskrējis uz mīnas. Bet angļi taču nav izlikuši nekādas mīnas uz ziemeļrietumiem no Skotijas. Manuprāt, visi izdzīvojušie pasažieri ir izglābti (60 aizgāja bojā, nē, pat vairāk – 128?), starp citu, dažus izglāba Vennera-Grēna “*Southern Cross*”, kas bija devies izklaides braucienā ar milzum daudz slepeni uzkrātas eļļas. Presē viņš ir pamatīgi sunīts par savu vājprātīgo krāšanas māniju.

Angļi ir bombardējuši Vāciju un nometuši ne jau bumbas, bet skrejlapas, kurās teikts, ka angļu tauta nevēlas karu ar vācu tautu, bet tikai ar nacistu režīmu. Laikam jau angļi cer, ka Vācijā būs revolūcija. Šī rīcība katrā ziņā nokaitinās Hitleru, kurš ir izdevis pavēli nosūtīt uz pārmācības namu ikvienu, kas klausās ārzemju radio, un pat piespriet nāvessodu tiem, kas citiem pilsoņiem izplata ziņas no ārzemju radio.

Kāda bumba no nezināmas lidmašīnas ir nokritusi Esbjergā – mazajā, miermīlīgajā Dānijā –, sagraujot māju un nogalinot divus cilvēkus, no kuriem viena bija sieviete.

No pirmdienas Stokholmā ir ierobežota autobusu satiksme. Kopš ir aizliegts braukt ar privātajiem auto, mūsu ielas izskatās ļoti tukšas.

Šodien virtuves stūrī ierīkoju savu mazo, slepeno krājumu noliktavu, lai tālāk nogādātu tos uz bēniņiem. Tajā ir: 2 kg smalkā cukura, 1 kg graudu cukura, 3 kg rīsu, 1 kg kartupeļu miltu, 1,5 kg kafijas dažādās kārbās, 2 kg šķidro ziepju, 2 pakas veļas pulvera *Persil*, 3 ziepju gabaliņi, 5 paciņas kakao, 4 paciņas tējas un nedaudz garšvielu. Es pamazām centīšos sagādāt mazliet vairāk, jo drīz taču celsies cenas. Vakar vakarā, kad jau biju apgūlusies, Kārīna sauca, ka gribot ūdeni. “Ūdeni jau nu visādā ziņā mums nevajag taupīt.” Viņa domāja: karam sākoties, mums būs jāpārtiek no ūdens un ievārijuma.

5. septembris

Čemberlens radio tiešraidē uzrunāja vācu tautu – kurai nav ļauts klausīties.

Rietumu frontē joprojām nekas nenotiek. Bet Polija, protams, ir pamatīgi sadevusi vāciešiem.

Iekams cenas nav cēlušās, es nopirku kurpes sev un bērniem: divus pārus Kārīnai, katru par 12,50 kronām, vienu pāri Lasem par 19,50 kr. un vienu pāri sev par 22,50 kr.

6. septembris

Runā, ka pie rietumu frontes franči esot uzlikuši plakātus, kas vēsta: “Mēs nešaujām.” Un ka vācieši ar saviem plakātiem atbildējuši: “Mēs arī ne!” Bet tā nu gan nav patiesība.

Sākot ar rītdienu, ierobežojumi attieksies arī uz kravas auto satiksmi.

7. septembris

Šīpkas pārejā viss mierīgi. Bet vācieši drīz būs Varšavā.

8. septembris

Jā, viņi tur ir jau šodien. Nabaga Polija! Poļi apgalvo: ja vāciešiem izdosies ieņemt Varšavu, tas nozīmē, ka ir iznīcināts pēdējais poļu karavīrs.

17. septembris

Šodien arī krievi ir iesoļojuši Polijā, “lai uzraudzītu krievu minoritāšu intereses”. Nu jau laikam Polija ir nospiesta tik zemu uz ceļiem, cik vien iespējams, – viņi grasās sūtīt vienu parlamentārieti uz Vāciju.

Rietumu frontē nekādu lielāku notikumu vēl nav, bet saskaņā ar šīsdienas laikraksta ziņām Hitlers pret Angliju gatavo milzīgu gaisa ofensīvu. Uz jūrām ir nemierīgi; notiek neskaitāmi mīnu sprādzieni un torpedēšana. Manuprāt, piegādes Vācijai laikam gan ir pārtrauktas.

3. oktobris

Karš turpinās kā parasti. Polija ir kapitulējusi. Tur valda pilnīgs haoss. Šo zemi savā starpā ir sadalījušas Vācija un Krievija. Saprāts atsakās ticēt, ka 20. gadsimtā var notikt kaut kas tāds.

No šī kara vislielāko labumu gūst tieši Krievija. Kad vācieši bija sagrāvuši Poliju, tikai tad iesoļoja krievi un saņēma savu daļu laupījuma, un tā nav nekāda mazā daļa. Uzskata, ka vācieši nav diez ko priecīgi par pašreizējo stāvokli, bet viņi arī neko nevar teikt. Baltijas valstīs Krievija uzstāda prasības – citu pēc citas – un dabū visu, ko vēlas.

Vācija tagad laikam lielākoties karo ar mums, neitrālajiem. Visi mūsu kuģi Ziemeļjūrā tiek nolaupīti un nogremdēti. Ostās viņiem ir spiegi, kuri pārbauda kravas un galamērķus, bet nogremdēti tiek arī citu neitrālo valstu kuģi. Nesaprotu, kāda tam jēga.

Rietumu frontē joprojām nekas daudz nenotiek.

Šeit, mājās, mums ir jāpiecieš dažas neērtības. Piemēram, nav iespējams nopirkt baltus šujamos diegus. Vienā reizē var nopirkt ¼ kg šķidro ziepju.

Krizes dēļ milzum daudz cilvēku ir kļuvuši par bezdarbniekiem. Žēl gan, ka neviens nenošauj Hitleru. Nākamā nedēļa būs “dramatiska” – tā ir solījusi gan Vācija, gan Anglija. Tiek gaidīts, ka Vācija ierosinās miera līgumu, kuru Anglija nevar pieņemt. Bet visā pasaulē ļaudis vēlas mieru.

14. oktobris

Nu kautiņš ir sācies nopietni, un tagad tas attiecas arī uz mums – protams, pirmām kārtām uz Somiju, bet no turienes solis uz šejieni nav garš. Pēc tam kad Baltijas valstu ārlietu ministri cits pēc cita tika “ielūgti” uz Maskavu, pienākusi kārtā Somijai, kuras ministrs Pāsikivi ir pie Staļina jau vairākas dienas, un tikmēr Somija un mēs, un visa pasaule ir dzīvojusi sasprindzinājumā. Helsingforsā² ir evakuējusi lielu daļu iedzīvotāju, un valsts gatavojas karam, no kura tomēr sirsnīgi cer izvairīties. Saliedētība ziemeļvalstu starpā ir lielāka nekā jebkad. Nākamajā nedēļā karalis Gustavs ir ielūdzis visus ziemeļvalstu valdību vadītājus uz konferenci Stokholmā. Pašlaik Somija paļaujas uz Zviedriju. Mēs gaidām, ka drīz šeit tiks izsludināta vispārēja mobilizācija. Larss pārnāca no skolas ar mantu sarakstu varbūtējai evakuācijai, un šodien mēs ar Stekiga kundzi bijām *PUB*³ un nopirkām mūsu zēniem mugursomas un apakšveļu.

Ir nogremdēts angļu līnijkuģis “*Royal Oak*”. Uz klāja bija 1000 cilvēku; es nezinu, cik daudzus izdevās izglābt.

18. oktobris

Šodien četru ziemeļvalstu valdību vadītāji – kopā ar ārlietu ministriem – pēc karaļa Gustava ielūguma sapulcējās šeit, Stokholmā. Šī vēsturiskā diena bija labvēlīga: spoži spīdēja saule, un

visi karogi pilsētā bija tiešām krāšņi. Mēs ar Pelli Dīdeni ēdām pusdienas restorānā *Operagrillen*. Vakarā pie pils bija sapulcējušies ap 100 000 cilvēku. Mēs tad jau bijām mājās un dzirdējām to pa radio. Ap desmitiem visas trīs majestātes un Kallio iznāca uz balkona virs Lejonbakena⁴, un tauta viņus sagaidīja ar gaviļēm. Viņi sauca: “Kallio, Kallio!” – tā ka mazajam, jaukajam vīram nācās parādīties vēlreiz. Tieši šobrīd visas pasaules acis ir pievērstas Stokholmai. Rūzvelts un visi Dienvidamerikas republiku prezidenti ir atsūtījuši atbalsta telegrammas karalim Gustavam.

Sestdienas vakarā Pāsikivi brauc atpakaļ uz Maskavu, un pēc tam jau redzēsim, kas notiks.

12. novembris

Pāsikivi un pārējie somi joprojām atrodas Maskavā un, starp citu, viņiem ir nācies piedalīties revolūcijas piemiņas svinībās. Sillanpē ir saņēmis Nobela prēmiju, un visās pārējās ziemeļvalstīs vāc naudu Somijai.

Neviens vēl nezina, kā viss izvērtīsies, bet pēdējās dienās pasaules acis bija pavērstas uz citu pusi. Minhenē šajās dienās ir notikusi liela bombardēšana, kad tur bija Hitlers, lai svinētu 1923. gada sacelšanās mēģinājuma gadadienu. Viņš runāja *Bürgerbräukeller*, un 20 minūtes pēc tam, kad bija atstājis zāli, eksplodēja bumba jeb elles mašīna, kas nogalināja 8 cilvēkus un ievainoja 60. Diemžēl taimers nokavēja 20 minūtes. Lai gan varbūt nevajadzēja teikt “diemžēl”, jo atentāts izraisa tikai naidu, un vācieši vaino angļus par šo gadījumu, tāpat kā par visu ko citu.

Rietumu frontē joprojām nekas nav noticis, bet sasprindzinājums ir baiss, un tiek gaidīta vācu ofensīva, kas pārspēs visu, ko pasaule līdz šim ir skatījusi.

Vilhelmīna Holandē un Leopolds Beļģijā ir uzsākuši jaunu miera akciju; viņiem ir bail par savu nabaga valsti.

Holande jau daļēji ir applūdināta. Kuru katru dienu viņi gaida Vācijas iebrukumu.

Padomā, ja nu mums būtu miers! Miers uz zemes! Vakar bija Pamiera diena – 21 gads kopš pamiera noslēgšanas.

30. novembris

*Eli, Eli, lema sabahtani?*⁵ Labprāt vairs negribas dzīvot! Šodien krievi ir bombardējuši Helsingforsu un vēl citas vietas Somijā. Vienlaikus viņi spiežas uz priekšu pa Karēlijas zemesragu, bet tur laikam ir atsisti atpakaļ. Mēs ilgi svārstījāmies starp cerībām un bailēm, bet, kad Somijas delegācija aizbrauca mājās no Maskavas, nepanākusi vienošanos, viss piepeši kļuva kluss un mierīgs. Atgriezās daudzi, kas bija evakuēti no Helsingforsas. Bet tad piepeši atnāk krievi un apgalvo, ka pie robežas šaujot somu snaiperi – somi to noliedz. Bet krievi grib kauties – un tagad viņi ir to sākuši, lai gan pasaules sabiedriskā doma ir pret to.

Es nespēju atminēties vēl melnāku dienu! Biju Zviedrijas Vairumtirgotāju apvienībā. Priekšpusdienā ienāca izsūtāmais zēns un pavēstīja drausmīgo ziņu, par kuru neviens neticēja, ka tā kļūs īstenība. Visu dienu man ļodzījās ceļgali; vakarā aizgāju pie Annes Marī un Stellana un sēroju. Kā nu būs, kāds liktenis mūs gaida? Un nabaga Somiju?

7. decembris

Kas par laiku, kas par pasauli! Somija vienkārši nepārspējami bloķē Krieviju. Bet savā sarūgtinājumā krievi vakar sāka lietot gāzi. Niknas kaujas plosās Karēlijas zemesragā un ap Petsamo. Laikapstākļu dēļ no bombardēšanas ar lidmašīnām nekas daudz neiznāca. Krievi ir ļoti slikti apbruņoti un sniegputenī ir bezspēcīgi. Viņi ir zaudējuši ļoti daudz kareivju, un visa pasaule ir apbrīnas pilna par somu bruņotajiem spēkiem. Bet civiliedzīvotājiem augšā, ziemeļos, kuri bēg pāri Zviedrijas robežai, klājas grūti. Šeit, Zviedrijā, ļaudis dedzīgi vēlas kaut ko dot Somijai. Masveidā tiek

vākti apgērbi un nauda un sūtīta turp. Es pati aizvakar uzkāpu bēniņos un sagrabstīju visu, ko varēju, tostarp Stūres “kučiera mēтели” un mātes⁶ atbaidošo adīto jaku. Tiesa gan, manuprāt, somiem jau pietiek pārbaudījumu – arī bez mātes jakas.

Visa pasaule vienlīdz intensīvi atbalsta Somiju. Tikai Vācija cieš klusu. Bet tās “Ass māsa” Itālija visvairāk niknojas uz Padomju Savienību. Nupat Brommā pienāca 21 itāļu lidmašīna, kas turpināja lidojumu uz Somiju – bet to nedrīkst rakstīt avi-zēs. Anglija un Amerika arī piegādās ieročus uz kredīta. Amerika piedāvā atsaukt Somijas kara parādu. Bet Somija jau gan gaida, ka pasaule sanāks kopā un darīs kaut ko pozitīvāku. Un mūsu laikrakstos ir lasāms uzsaukums, ka mēs piedalīsimies, taču tas netiek pateikts tieši. Daudzi zviedri brīvprātīgi vēlas doties uz Somiju.

Sīks somu komunistu nelietis, vārdā Kūsinens, pēc direktīvas no Maskavas ir izveidojis to, ko dēvē par somu tautas valdību ar sēdekli Terijoki. Somija ir vērsusies pie Tautu Savienības, bet Molotovs atsakās piedalīties jebkādā konferencē. Šis mazais mīlulītis apgalvo, ka Krievija nekaros ar Somiju; viņi pašlaik tikai atbrīvo somu tautu, kura ietieejas un atsakās ļaut sevi atbrīvot.

Turklāt viss ir ļoti nemierīgi; šodien birojā dzirdēju baumas par vispārēju mobilizāciju, bet diez vai tā ir patiesība. Katrā ziņā Norlande jau ir mobilizēta; pēdējās dienās turp ir sūtīts milzum daudz ļaužu.

Rietumu frontē joprojām valda pamiers. Starp citām apkārt klīstošām baumām vienās apgalvots, ka Hitlers sēžot kamerā ar polsterētām sienām un Gērings esot pagalam salauzts, kā arī to, ka vara esot nonākusi Gebelsa, Himlera un Ribentropa rokās.

Šīsdienas stāsts skan šādi:

“Divi nopietni kungi tramvajā.

– Par ko īsti ir šis pasaules karš? Ko viņi grib sasniegt?

– Miļo brāli, tas tak jau tika skaidri pateikts, pirms karš sākās.

Tas ir par to, kurš valdīs Dancigā.”

Jā, īstenībā – tas bija pirmsākums visam šim vājprātam. Bet Petsamo atrodas tālu no Dancigas! Un Vācijai uz visiem laikiem būs jānes atbildība par to, ka tā Eiropā ļāva vaļu krievu barbariem.

13. decembris

Vakar mēs dabūjām jaunu valdību. Sandleris, Engbergs, Strindlunds un vēl daži tika izlikti – bet, manuprāt, tie ir “kāds podiņš, tāds vāciņš”, visādā ziņā tie ir tikai partijas veči. Bet Sandleru gan bija labi dabūt prom.

Apgalvo, ka 5000 vīru liela vienība no Zviedrijas šodien devusies palīgos Somijai. Es ceru, ka tā ir patiesība. Vakar biju tik nomākta, ka meklēju patvērumu Dieva vārdos, un Bībelē saņēmu šādu atbildi: “Varbūt Kungs rīkosies mūsu labā, jo kas var Kungam liegt glābt ar maz tāpat kā ar daudz?!” (1. Samuēla grāmata, 14:6.)

Ak, kaut nu tā būtu! Līdz šim Somija labi tiek galā, bet kā būs turpmāk? Tautu Savienībai ir bijusi sanāksme, taču rezultāts ir vājš.

Jaungada nakts

Dienas ziņās pulksten 7.00 teica, ka somi ir guvuši līdz šim lielāko uzvaru. Viņi ir iznīcinājuši apmēram 1000 krievu un paņēmuši lērumu visvisādu ieroču.

Bet, ienākot jaunajam gadam, uz nākotni mēs tomēr raugāties ar bailēm. Vai Zviedrija turēsies ārpusē vai pievienosies? Uz Somiju dodas milzum daudz brīvprātīgo. Un, ja mēs pievienosimies, Skonē mums droši vien būs vācu-angļu karadarbības teātris. Tā apgalvo ļaudis.

Visādā ziņā Somijai esam savākuši vairāk nekā 5 miljonus kronu un sūtījuši milzum daudz ieroču, pretgaisa aizsardzības aprīkojuma un dažnedažādu citu lietu.